

О.М.Завальнюк

Юрію Анатолійовичу Хоптяру – 50

Давній хліборобський рід Хоптярів своїми коріннями сягає у кінець XVIII ст., саме тоді, як свідчать джерела Хоптяр Доміна у 1790 р. володів невеликим земельним наділом у передмісті Ярмолинець. Усі діди-прадіди по батьківській лінії були селянами, хліборобами, що відчували на собі утиски різних землевласників.

Юрій Анатолійович Хоптяр народився 9 липня 1961 р. в смт.Ярмолинці Хмельницької області. Батько – Хоптяр Анатолій Сергійович (1932–2003) 43 роки віддав освітянській ниві, пройшовши тернистий шлях від учителя сільської школи до викладача університету. Мати – Хоптяр Світлана Іванівна (1936–2002) – народилася у сім'ї учителів і, здійснивши свою мрію стати “народною учителькою”, понад 30 років пропрацювала педагогом у школі. Крім Юрія у сім'ї є ще молодший брат Сергій (1967 р.н.), тепер випускник Томського університету і працює програмістом.

Дитинство Юрія Анатолійовича промайнуло у мальовничому селі Гуменці, Кам'янець-Подільського району. Існує повір'я, що дитина яка виросла в селі бачить і розуміє красу світу набагато раніше, виразніше і колоритніше ніж її міський одноліток. Очевидно це відбувається тому, що з раннього віку людина споглядає схід і захід сонця у відкритому просторі, бачить росу на листячку, чує чарівний щебет птахів... Саме в с.Гуменці у середню школу за направленням вузу приїхало працювати молоде подружжя Хоптярів.

У вересні 1967 р. самовідданого сільського учителя Анатолія Сергійовича запросили на роботу у Кам'янець-Подільський педагогічний інститут на кафедру педагогіки, тому разом із сім'єю Юрій переїздить до Кам'янця-Подільського у гуртожиток за адресою вул.Карла Маркса 10 (тепер вул. Татарська).

З раннього дитинства Юра проявив неабиякий інтерес до знань, швидко навчився читати і у 1968 р. розпочав навчання у середній школі №1 із поглибленим вивченням іноземної мови. Протягом перебування у школі Юрій Анатолійович добре навчався, проявив здібності до вивчення гуманітарних дисциплін, любив літературу, історію, яку майстерно викладала колишня випускниця К-ПДІІ, відомий педагог, організатор Л.К.Іванова. В літній період працював на поденних сільськогосподарських роботах, заробляв на хліб насущний на батьківщині матері – Світлани Іванівни у с.Самчики, Старокостянтинівського району.

Після успішного закінчення школи у 1978 р. Юрій Анатолійович вступає на історичний факультет Кам'янець-Подільського педінституту. Юнак мріє стати, як батько, істориком, учителем, щоб пізнати самому і навчати цьому інших. Наполегливість, творчий пошук молодого студента, його старанність в опануванні програмовим матеріалом, систематична самостійна робота у читальних залах викликали повагу в однокурсників. Із щирою вдячністю Юрій Анатолійович згадує своїх викладачів, які чимало допомагали йому у навчанні: Миколу Григоровича Кукурудзяка, Петра Федоровича Щербину, Юрія Михайловича Тарасова, Лева Васильовича Баженова, Іона Ізраїльовича Винокура, Олександра Михайловича Завальнюка, Миколу Борисовича Петрова, Валерія Степановича Степанкова та багато інших.

В цей час молодий студент виступає активним учасником громадського життя факультету та інституту: обирався членом профбюро групи, брав участь у спортивних змаганнях, працював на будівництві, сільськогосподарських роботах та інше.

Після закінчення у 1982 р. інституту з відзнакою Ю.А.Хоптяр за розподілом розпочав трудову діяльність у середній школі с.Нове Село, Ярмолинецького району учителем історії і правознавства. Директор школи В.І.Лопатюк, характеризуючи молодого учителя вказував, що Юрію Анатолійовичу вдалося прищепити учням любов до свого предмету. Організувавши історичний гурток, молодий педагог зацікавив учнів пошуковою археологічною та історичною роботою.

У серпні 1983 р. Юрій Анатолійович перейшов на роботу у Кам'янець-Подільську СШ №16, де викладав історію і правознавство у середніх та старших класах.

Активного молодого фахівця за особисті професійні і моральні якості помітили і уже у листопаді 1983 р. запросили на посаду асистента у Кам'янець-Подільську філію загально-технічного факультету (ЗТФ) Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування (ХТПО). Витримавши конкурсний відбір серед трьох претендентів, Юрій Анатолійович викладав у ХТПО історію, філософію. У вузі молодий педагог також зарекомендував себе ініціативним, порядним працівником, якого обирали секретарем кафедри, секретарем комсомольської організації.

Виконуючи конституційний обов'язок, Ю.А.Хоптяр з травня 1984 р. по листопад 1985 р. служив у лавах Збройних Сил, де пройшов шлях від рядового до лейтенанта. І тут його за щире серце, самовіддану працю поважали солдати та офіцери і, демонструючи довіру, неодноразово обирали

секретарем комсомольської організації ракетного дивізіону.

Після завершення служби у листопаді 1985 р. Юрій Анатолійович повернувся на попередню роботу у Кам'янець-Подільську філію ЗТФ ХТІПО. Однак, у липні 1987 р. за рішенням міністерства освіти ця філія припинила функціонування а, з метою збереження викладацького складу, викладачів розподілили між педагогічним і сільськогосподарським інститутами. Таким чином, у серпні 1987 р. колишній випускник розпочав роботу у педінституті на посаді асистента і з того часу працює у рідному вузі.

З вересня 1987 р. протягом трьох років він знаходився на стажуванні на кафедрі історії Київського національного університету ім. Т.Г.Шевченка, проводив заняття на факультеті міжнародних відносин, працюючи з іноземними студентами. Одночасно в інституті історії АН УРСР затвердив тему кандидатської дисертації “Селянський рух на Лівобережній Україні (березень 1917 – січень 1918 рр.)”.

Обрана тема дисертаційного дослідження вимагала кропіткої і напруженої праці, вивчення значної кількості джерел і особливо архівних матеріалів. Фонди одинадцяти архівів України та Росії були використані у дисертації, що стало складовою успішного захисту у грудні 1990 р. на розширеній спеціалізованій вченій раді Київського національного університету¹. Усі дев'ятнадцять відомих вчених, членів ради на чолі з головою ради професором А.Г.Слюсаренко проголосували тоді одностайно.

Після повернення у рідний вуз Юрій Анатолійович викладав ряд історичних та юридичних дисциплін, запроваджував інтерактивні методи навчання. Його досвід не раз висвітлювався та популяризувався у ряді друкованих видань².

Займаючи активну життєву позицію, Юрій Анатолійович неодноразово виступав по місцевому радіо, телебаченню, подавав до друку статті у пресу³.

У листопаді 1995 р. рішенням вченої ради педінституту Юрію Анатолійовичу Хоптяру за плідну наукову та навчально-методичну працю присвоєно вчене звання доцента. У 2006 р. вчена рада університету одностайно обрала Ю.А.Хоптяра на посаду професора кафедри історії Росії та спеціальних історичних дисциплін.

Чимало Ю.А.Хоптяр зробив для покращення матеріально-технічної бази історичного факультету. Завдяки його зусиллям, за сприяння ректорату, деканату, став до ладу сучасний кабінет правознавства у якому студенти і вчителі здобувають відповідну навчально-методичну інформацію та орієнтири для подальшої діяльності.

Поруч з цим, професором кафедри історії народів Росії та спеціальних історичних дисциплін постійно проводилась наукова робота. В процесі створення дисертації та після її захисту опубліковано понад чотирьох десятків наукових праць, присвячених проблемам історії України та Поділля⁴. Діапазон наукових інтересів Ю.А.Хоптяра досить широкий. Цілий ряд наукових досліджень було присвячено аграрним проблемам⁵, питанням освіти⁶, торгівлі⁷, шляхового будівництва⁸, репресій⁹, судочинства¹⁰ та іншим. Дослідник Поділля взяв участь у роботі понад п'яти десятків наукових та краєзнавчих конференцій.

Будучи членом “Спілки краєзнавців України”, Юрій Анатолійович плідно працює над краєзнавчою тематикою. У 2004 р. зусиллями науковців Ю.А.Хоптяра та П.Я.Слободянюка побачило світ наукове видання присвячене “малій батьківщині” – Ярмолинцям, у якому широкому загалу читачів пропонувався багатий історико-краєзнавчий матеріал¹¹. Нарощуючи роботу над обраною краєзнавчою тематикою, у 2007 р. з-під пера вченого вийшло унікальне генеалогічне видання присвячене історії восьми поколінь роду Хоптярів¹². У ньому автор вміло переплів історію родини з історією краю. Справді, дослідити родовід впродовж двох століть – справа вельми складна. Особливо, коли це стосується не родини дворян, високих державних службовців, митців, а простих людей – селян. Про це родинне видання повідомлялося у пресі¹³.

Паралельно із науковими розробками здійснювалась помітна навчально-методична робота. Силами Ю.А.Хоптяра створене навчально-методичне забезпечення програмних дисциплін, а також видано кілька навчально-методичних матеріалів і курси лекцій “Основи конституційного права України” (2000 р.) та “Основи права України” (2002 р.), які рекомендовані міністерством освіти і науки України, про що повідомляла університетська преса¹⁴. З 2005 по 2011 рр. вийшла серія навчальних посібників з різних навчальних дисциплін: “етнологія”¹⁵, “Історія Росії (XVIII ст.)”¹⁶, “Історична термінологія”¹⁷, “Історія Росії (XVII ст.)”¹⁸, “Основи правознавства”¹⁹. Усі ці видання також отримали дозвіл міністерства освіти і науки України на друк. Майже всі вказані видання перевидавалися двічі, а “Етнологія” – тричі²⁰. Такий показник вказує на високу якість наукової, навчально-методичної літератури, створеної Ю.А.Хоптяром, кількісний показник якої переважив за сотню²¹.

За постійну і самовіддану працю Ю.А.Хоптяр неодноразово нагороджувався почесними грамотами ректорату, міського відділу освіти та медаллю до 85-річчя університету (2003). Юрій Анатолійович нагороджений

відзнаками “Почесним знаком міністерства юстиції”(2008), “Відмінник освіти України”(2005), відзначений грамотами МОН (2006), Інституту історії України НАН України (2007), управління культури, туризму і курортів Хмельницької обласної державної адміністрації (2008–2011), обласної та міської ради. Ряд видань розташували на своїх шпальтах відомості автобіографічного та популярного характеру про Ю.А.Хоптяра²².

Бадьорого, компетентного, дисциплінованого – саме такого звикли бачити Юрія Анатолійовича в університеті викладачі та студенти, саме такі люди і складають золотий фонд колективу²³.

Примітки:

1. Кам'янець-Подільський державний університет: минуле і сьогодення – Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 211.

2. Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога: Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський. – С. 3

3. Подолянин. – 1996. – 3 серпня.

4. Баженов, Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX–XXст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали / Л. В. Баженов – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 389.

5. До питання про проведення аграрної реформи в Подільській губернії (1906–1914 рр.) // Тези доповідей X-ї Вінницької історико-краєзнавчої конференції. – Вінниця, 1991. – С. 54-55; Орендні відносини в Подільській губернії напередодні лютого 1917 р. // Тези доповідей V-ої Всеукраїнської наукової конференції. – Кам'янець-Подільський, 1991. – С. 15-17; До питання про проведення аграрної політики П.А.Столипіна в Глухівському повіті Чернігівської губернії // Історико-культурна спадщина Глухівщини. Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції. – Глухів, 1992. – С. 35-37; Соціальна поезія селянства Поділля (30-ті рр. XX ст.) (в співавторстві) // Культура Поділля: історія і сучасність. Матеріали другої науково-практичної конференції, присвяченої 500-річчю м.Хмельницького. – Хмельницький, 1993. – С. 90-91.

6. Запровадження загальної початкової освіти та розширення мережі шкільних навчальних закладів м.Кам'янець-Подільського (1907–1914 рр.) // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. – Т. 1. – Кам'янець-Подільський, 1998. – С. 106-109; Розвиток бібліотечної справи в Подільській губернії (70-ті рр. XIX ст. – поч. XX ст.) // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: історичні науки. – Т. 5(7). – С. 310-317; Становлення та розвиток бібліотечної справи в м.Кам'янці-Подільському (30–70-х рр. XIX ст.) // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Т. 6(8). – С. 344-352.

7. Утворення та розвиток ярмарків на Поділлі (XVI–XVIII ст.) // Наукові праці

Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 1998. – Т. 2(4). – С. 108-113; Розвиток ярмаркової торгівлі в Подільській губернії у другій половині XIX ст. // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 1999. – Т. 3(5). – С. 171-176.

8. Залізничне будівництво на Поділлі в кінці XIX – на початку XX ст. // Наукові праці історичного факультету. – Т. 2. – Кам'янець-Подільський, 1996. – С. 70-73; Шляхове будівництво в Подільській губернії у 70-90-х рр. XIX ст. // Наукові праці Кам'янець-подільського державного педагогічного університету: історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 2000. – Т. 4(6). – С. 181-186.

9. Встановлення прикордонної зони у Вінницькій області (в співавторстві) // Кам'яниччина в контексті історії Поділля. Науковий збірник. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Т. 1. – С. 36; Селянський опір колективізації та розкуркуленню на Поділлі у 1931р. (в співавторстві) // Матеріали X-ої Подільської історико-краєзнавчої конференції. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 436-440.

10. Правосуддя і колективізація в Україні (1929–1933рр.) // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: В 2-х томах. – Т. 1. – Кам'янець-Подільський, 2002. – С. 102-104; Судочинство і селянство України (1929–1933 рр.) // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Історичні науки. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2003. – Т. 11. – С. 225-232; “Кампанійське судочинство” над селянством України на початку 30-х рр. XX ст. // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів і аспірантів. – Випуск 2. – В 2-х томах. – Т. 1. – Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 72-74.

11. Слободянюк, П. Я. Місцеве самоврядування Хмельниччини: нариси історії місцевих громад Ярмолинецького району / П. Я. Слободянюк, Ю. А. Хоптяр. – Хмельницький : Поділля, 2004. – 507 с.

12. Родовід Хоптярів (вісім поколінь): науково-генеалогічне видання. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2007. – 264 с.

13. Подолянин. – 2008. – 22 лютого.

14. Студентський меридіан. – 2003. – 28 лютого.

15. Етнологія: навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І, 2005. – 144 с.

16. Історія Росії (XVIII ст.): навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І, 2006. – 252 с.

17. Історична термінологія: навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 448 с.

18. Історія Росії (XVII ст.): навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський :

ПП Мошак М.І., 2011. – 252 с.

19. Основи правознавства: навчальний посібник / Ю. А. Хоптяр, В. І. Адамовський. – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І., 2011. – 300 с.

20. Етнологія: навчальний посібник. – Вид. 3-тє, перероб. і допов. / – Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2010. – 160 с.

21. Хоптяр Ю.А.Бібліографічний покажчик. – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І., 2011. – 30 с.

22. Хоптяр Юрій Анатолійович // Баженов Л. В. Поділля у працях дослідників-краєзнавців ХІХ–ХХ ст. – Кам'янець-Подільський, 1997. – С. 389; Хоптяр Юрій Анатолійович // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. II. – С. 553-558; Хоптяр Юрій Анатолійович // Українські історики. – Бібліографічний довідник. – Вип. 3. – Серія “Українські історики”. – К. : Інститут історії України НАН України, 2010. – С. 301-303; Завальнюк, О. М. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка у добу незалежної України / О. М. Завальнюк, О. Б. Комарницький – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – С. 125, 128, 164, 296, 345.

23. Кам'янець-Подільський державний університет: минуле і сьогодення – Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 154-155.

Одержано 1 вересня 2011 року